

Blues på svenska

Bluesen är en musikform som ligger till grund för mycket av dagens rock- och popmusik. Grundstrukturerna är ofta enkla, men för den som tränger djupare in i musiken öppnas dörren till ett sökande och lärande som lätt kan pågå en livstid. Vi träffade tre svenska gitarrister och bluesveteraner och bad dem delge oss sina egna erfarenheter av och sin syn på bluesen och dess inre väsen.

Text:
Gunnar E Olsson

Foto:
Kalle Christiansson, www.karlart.se (Peter O. Ekberg)
Lars Uddén (Lasse Wellander)
Katharina Arnesen, Åke Dahlbäck (Thomas Arnesen)

Det är bara att erkänna det på en gång. Jag har lyssnat på blues under större delen av mitt vuxna liv och har dessutom spelat blues i olika konstellationer sedan tidigt 60-tal, men sett ur det stora perspektivet vet jag ändå väldigt lite om bluesen.

För att hjälpa oss att reda ut några av begreppen tog vi kontakt med tre av de musiker som har varit med och byggt upp bluesintresset här i landet: Lasse Wellander, Thomas Arnesen och Peter O. Ekberg.

Lasse Wellander är kanske mest känd som studiomusiker och för att ha turnerat flitigt med de flesta artister vi har här i landet: allt från ABBA till Peps och Vikingarna. Han började sin professionella karriär i mycket unga år som gitarrist i gruppen Blues Quality. Han har även, parallellt med studiojobb, spelat i olika blueskonstellationer.

Peter O. Ekberg är också en gitarrist med många strängar på sin gura. Han spelade under många år med Dan Hylander och Raj Montana Band och har, precis som Wellander, släppt en hel hög med egna soloplattor. Han var också en tung bluesrockare i gruppen Boggie Kings.

Thomas Arnesen spelade under flera år med Claes Janson i gruppen Good Morning Blues. Efter en sväng ute bland bebopens blindskär är han sedan några år tillbaka i hemmahamn och frontar nu Arnesen Blues Band.

Så hur kom dessa tre svenska bluespionjärer själva i kontakt med bluesmusiken?

Lasse: Min fyra år äldre bror brukade spela plattor med bland andra Sonny Boy Williamson, Lead Belly och Ray Charles. Så jag fick i mig en del per automatik, även om jag själv i början–mitten av 60-talet mest lyssnade på Beatles, Stones, Animals, Kinks och annanTio iTopp-musik. Men det fanns ju en del bluesrötter där också.

Thomas: Det första jag hörde i bluesväg var faktiskt BB King som min mamma hade en raspig samlingsvinyl av.

Peter: Första gången jag hörde bluesmusik var sannolikt runt 1964 (jag var alltså elva år) hos dåvarande stinsen i Åryd som av någon anledning hade en, som jag minns det, enorm samling bluesplattor: Josh White, Sonny Boy, John Lee Hooker med flera. Stinsen var mycket välvillig till att låna ut några av dessa plattor till mig.

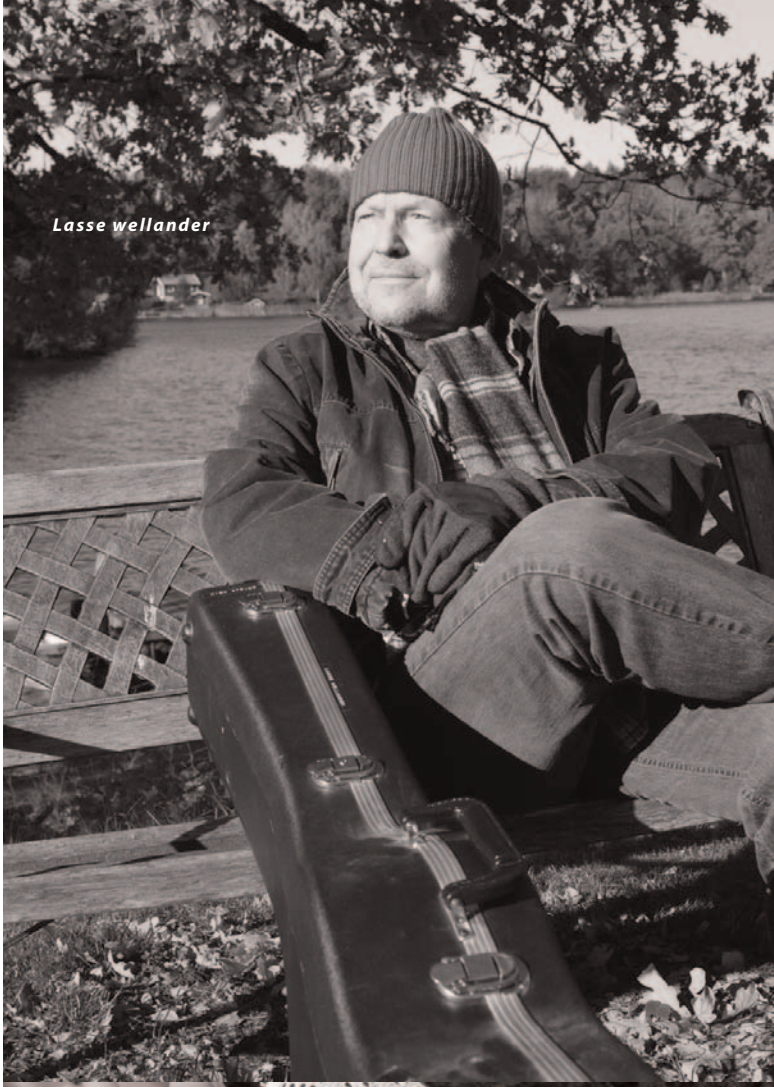
Vilken var den första bluesartist du hörde? Hur gammal var du? Din reaktion?

Lasse: Min första riktigt stora ”ear opener” vad det gäller blues och bluesgitarrspel var när jag någon gång på sommaren 1967 hörde singeln *Key to Love/Parchman Farm* med John Mayall’s Bluesbreakers med Eric Clapton på gitarr. Mycket förstås beroende på gitarrspelet, men hela grejen tilltalade mig. Jag var femton år då och hade spelat i popband hemma i Nora några år, men Claptons gitarrspel och sound var något nytt som fick mig att bli riktigt såld och förändrade mitt synsätt på gitarrspel och gitarrljud.

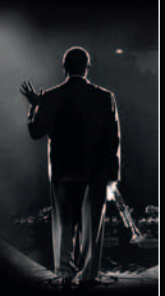
Thomas: BB King grep därför att jag kände att man skulle kunna ta bort hela kompet och det skulle fortfarande svänga om hans fraser. Ett arv, misstänker jag, från swingtraditionen i jazzen. Sen var det anslaget med betoningar som var förtrollande.

Berätta om dina första bluesår.

Lasse: I början av 1968 flyttade familjen till Örebro och där kom jag i kontakt med Blues Quality, ett bluesband som året innan hade kommit trea i Sveriges Radios Popbandstävling och som just inlett ➡

Lasse wellander

Thomas Arnesen

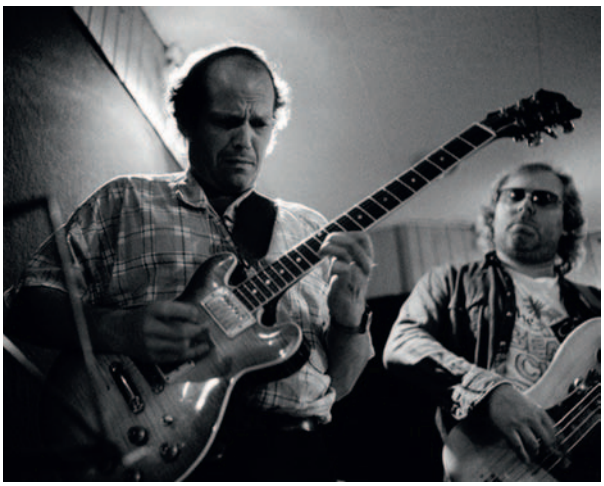

Peter O. Ekberg

ett samarbete med Linkin' Louisiana Peps, senare helt enkelt känd som Peps. Bandet hade problem med gitarrist och jag fick förfrågan om att börja spela med dem. Hade just börjat gymnasiet men tilläts efter ett "familjeråd" att ta ett sabbatsår som för övrigt fortfarande pågår. Sommaren 1968 började jag som sextonåring att försörja mig som gitarrist i Peps & Blues Quality. På den vägen är det.

Thomas: Gitarren började jag på när jag jobbat ihop åttio kronor på ett sommarjobb för att köpa en akustisk Hohner, tror jag det var. Jag utrustade den med en mick från en telefonkiosklur som jag kopplade in i en radioapparat. Det lät inte mycket, men litet. Det ena ledde till det andra och jag fastnade för Elmore James och Muddy Waters muskler som ju är ett veritabelt, omutligt köttigt sound. Förföriskt i sin omedelbarhet.

Peter: 1966–67 hörde jag Elmore James, Muddy Waters, Fleetwood Mac och John Mayall och började förstå att bluesen kanske innehöll en aning mer än jag hade insett då jag var elva år. Jeff Beck dök upp, och en annan stor influens, Peter Green. 1970 var jag i ett utbytesprogram i USA, jag var sjutton år. Jag fann en platta i Chicago, i en bluesaffär på South Side, med just Fleetwood Mac. Den hette *Blues Jam in Chicago* och Peter Green och Danny Kirwan var otroligt bra. Jag lyssnar fortfarande på den ibland och tycker de två är ännu bättre när jag hör den nu. Snacka om smak, lyhördhet och tajming. Det håller än.

LYSSNA OCH KOMMUNICERA

Har du några tips på något man ska tänka på när man som ung musiker vill lära sig att spela blues? Vad ska man lyssna på?

Lasse: Det är förstås en smaksak, men jag tycker att man ska lyssna på sådant som man gillar själv och planka solon och fraser från sådana musiker man själv gillar. På så sätt skaffar man sig en personlig musikalisk ordbok som ligger en varmt om hjärtat. "Glosorna" kan man sedan förstås vända, vrida och ändra lite på som man vill, något som också sker omedvetet. Detta ger ett musikaliskt språk som med tiden individualiseras och personifieras fortlöpande.

Fällor som du inte vill att andra ska ramla i?

Lasse: Spela inte för snabbt, för många toner och tänk inte för mycket i skalor. Det är bättre att spela lite mindre och med kontroll än att "bläddra iväg" och inte riktigt hinna tänka och ha kontroll på det man gör. Något som undertecknad efter alla år ännu inte lyckats lära sig ordentligt.

Kan man lära sig spela blues efter noter?

Lasse: Det kan man säkert, men jag tror mer på att lyssna och lära.

Thomas: Att lära sig blues efter noter faller på sin orimlighet. Man måste lyssna in musiken och tycka om den för att förstå den. Handgreppen på gitarr är bedrägligt enkla och har utnyttjats in absurdum för att ursäkta långa, tråkiga gitarrsolon som exekutör och lyssnare vill kalla blues. Rockmusiken och

bluesen tangerar varandra och jag har själv slarvat iväg ibland i glädjeyra. Det är ju så roligt att spela gitarr. Ibland i alla fall.

Peter: Man kan säkert lära sig spela blues efter noter, beroende på hur man definierar blues. Jag tror dock inte man kan spela som de stora efter noter. Du måste förstå helheten men tolkandet kan inte komma från att läsa. Det måste komma inifrån. Man måste ”tala”, kommunicera nåt, ha nåt att säga med tonerna.

Något annat du vill säga till unga blivande bluesmusiker?

Lasse: Ha inte för bråttom och glöm inte att pauser också är musik.

Thomas: En blueslåt är, tycker jag, som en countrylåt i så motto att man håller ihop låten. Man använder inte låten som en anledning för ett solo. Så vill jag ha det om jag lyssnar på blues – eller annan folkmusik, för den delen.

Peter: Lyssna, härma och öva. Försök hitta din egen tolkning. Härma således inte för mycket. Pentaskalor bör man förstå, men även vad man kan göra utanför dessa. I övrigt handlar det nog mest om motoriken i huvudet. Samt i fingrarna. Ha inte bråttom. Det är bara ett fåtal toner som är viktiga i en blues. Oftast den första. Och sista. De andra bara syr samman det. Och ju fler stygn som behövs, desto mer skadad är du. Fråga mig ...

SPELTEKNIK

Tycker du att man bör öva skalor eller göra någon annan form av teknikövningar?

Lasse: Jag har aldrig tänkt i skalor i mitt gitarrspel, även om jag förstås använder sådana omedvetet. Har alltid tänkt mer i sångfraser/melodier. Teknik kan man väl däremot aldrig få för mycket av, även om jag själv inte direkt har varit så flitig att öva på den fronten.

Thomas: Vad det gäller övning är det alltid bra. Om jag inte övar mina bebopgrejer spelar jag sämre blues. Skalor är bra även om de inte hörs i bluesspelet. Handen vill ha gymnastik.

Peter: Jag har aldrig varit en övningsfreak. Har mest lyssnat och försökt förstå och applicera.

Något tips för att få till ett snyggt fingervibrato? För att lyckas med precisa ”bends”?

Lasse: Lite svårt att förklara i ord, men jag ska göra ett försök: För att få kraft och precision så håller jag gitarrhalsen lite som i ett tånggrepp. När jag drar i en sträng (gör en bend) eller gör ett vibrato så vrider jag hela handen och underarmen som om det liksom satt ett gångjärn i vecket mellan pekfinger och handflata. Vänsterhandens tumme går ibland runt halsens överkant för att hjälpa till med att få kraft, inte alls den tum- och handställning som man lär sig i klassiskt gitarrspel. Det finns massor av klipp och tips på YouTube. Hitta något med ett vibrato du gillar och kolla in tekniken.

Thomas: Vibratot tycker jag blir bäst om man har så stiff hand som möjligt så att inte hastigheten styrs av bara fingret. Jag bendar G-strängen nedåt, E- och B-strängen uppåt. Övriga blir det inte så mycket bends på. Möjligen D-strängen nån kvarts- eller halvton med nedåt-bend. Vad det gäller bends så är det bra att ha gehör och det kan man nog träna upp.

Peter: Vibrato är en smaksak. Peter Green har ett ganska snabbt vibrato, BB King likaså. Beck ett långsammare (jag ➧

med) och ganska tydligt, nästan disharmoniskt. Mick Taylor likadant. Prova dig fram. Vibratot måste komma från ryggraden. Jag kan inte ”tänka” vibrato. Det kommer naturligt. Bends likaså. Just bends skulle det gå att skriva avhandlingar om. Det finns *så* många varianter. Jag använder mig av ett flertal. Dock, än en gång, utan att egentligen tänka så mycket. Det finns liksom integrerat i själva improvisationsögonblicket.

Något annat gitarrtips?

Lasse: Lyssna, planka och öva. Idag finns det ju fantastisk hjälp att få på nätet, exempelvis på YouTube. Helt gratis, dessutom. Leta rätt på klipp med favoritgitarristerna och se hur de gör.

Thomas: Det går att blanda blues och jazz som solist. Båda sorterna har gemensamma rötter. Det är dock ganska väsentligt att som bluessolist i huvudsak hålla sig kvar på marken och använda jazzfraserna som tillfälliga kommentarer till rootsfraserna. Man får försöka hålla igen för att hålla kvar bluesen.

Peter: Anslag är bra att öva på. Den där tajmingen, tillsammans med vibratot. Kolla Peter Green, Beck och andra nämnda; Eric Johnson, Jimmy Vaughn, Billy Gibbons, Mats Ronander, Clas Yngström med flera. Det sitter. Och svänger. Redan första anslagstonen svänger. Då kan man lira. Missar du första anslaget, första tonen av det du vill säga, så är det svårt att hämta igen det. Det blir som att svamla fram meningar. Alla vill lyssna av artighet, men ingen förstår.

I HEMSTUDION

Mickar du upp gitarrförstärkaren i din hemstudio eller har du någon burk du kör igenom?

Lasse: I studio har jag under många år använt ”burkar” av olika slag, ända från Rockman-tiden. För närvarande sitter det en Line 6 Pod XT Live i racket i hemstudion, men jag varvar med en Boss ME-70 som jag också har med mig på andra studiogig och på livegig.

Thomas: Jag använder olika stärkare, i regel med en Boss OD-3. Det finns säkert bättre pedaler om man vill ha en, men den var minst dålig av dem jag testade och nu har jag kört in mig på den.

Peter: Jag använder faktiskt både och. Ibland Vox AC30, ibland Fender Super Reverb och ibland en Pod, den värsta rackmodellen. Mycket bra, faktiskt.

Med detta tackar vi tre stora gitarrister för deras bidrag till det stora och viktiga bluesarvet – det arv som praktiskt taget all modern rock- och popmusik vilar på. Tack! ***mm***

EN BLUESANEKDOT FRÅN PETER O. EKBERG

”1980 var jag på turné i USA med en lokal Texaskille, sångare och gitarrist, vid namn Floyd Moore. Vi spelade på kvartett på små barer i Port Aransas i Texas. Oljeriggsjobbare ute i Mexikanska Golfen kom dit på kvällarna. Bandet var väldigt bra. Jag var den felande länken i sammanhanget.

Floyd var en underbar musikant. Väldigt basic. Mississippi-Chicago-Texas-style. Väldigt, till synes, enkelt spel men så jävla svårt att kopiera. Det handlade om ton, fraser, vibrato och icke minst om att pausera. Ha tajmingen, liksom. Han var otroligt bra! Jag var en europeisk hot-shot guitarslinger med de rätta verktygen: en ’57 Goldtop med humbuckers, rätta förstärkaren, kunde alla möjliga skalor och jag kunde spela fort och komplicerat – över de tre ackord vi lirade. Floyd gav mig solon i nästan varje låt. Jag spelade och spelade, snurrade in mig i alla möjliga och snudd på omöjliga fraser, vilka ju inte alls stämde in med att tolka de blueslåtar Floyd och bandet körde.

Varje gång just jag lirade solo reste sig en del av dessa oljeriggare upp och gick för att beställa mer sprit i baren – till sig själva (inte till mig). När Floyd spelade så skrek de uppmuntrande i varje paus han gav i improvisationen. Jag gick hem till hotellet den första kvällen, i 40 graders värme och 90 procents luftfuktighet, och tyckte att publiken var okunnig, minst sagt.

Nästa kväll var det likadant, trots ny publik. Jag kunde fortfarande inte förstå varför jag inte ”gick hem”. Tredje kvällen och tredje publiken började jag lyssna på vad och hur Floyd spelade. Hur han *kommunicerade* med publiken genom sina improvisationer. Då gick det upp för mig: Han var musikanten, han förstod bluesens djupa element, musikens och improvisationens djup. Jag var bara en ”show off” som trodde att ju mer man kan och ju fortare man kan visa allt det där man kan, desto bättre gitarrist är man. Tjena.

Det tog mig åratal att komma över det. Och att förstå vad det egentligen handlar om. Att säga något med det du spelar. Fy fan – det var svårt att förändra. The Boogie Kings – Live at Engelen var ett första steg på vägen. Även om jag fortfarande hade svårt att vila i tonerna. Men, det hade i alla fall börjat svänga lite. Det blev en slags mix av vad Floyd lärde mig och vad jag själv hade i bagaget.

Idag mår jag dock bra med mitt eget spel. Jag spelar mest för att jag själv ska känna glädje, och då verkar det som att andra också gör det. Och jag njuter mycket mer av att spela nu – tack vare Floyd.”

SD11

19" och i världsklass!

SD11 är en ny digital mixer från DiGiCo i en storlek som passar även de lite mindre jobben. Den har 32 ingångar och 16 utgångar + LCR med full processering på alla kanaler plus en 8x8 matris.

DiGiCo SD11 är bara 19" bred men har självklart samma möjligheter och finesser som de större mixerborden i SD-serien.

Delay, eq, kompressor och gate finns på alla in- och utgångar. Fyra inbyggda effekter, tolv 32-bands grafiska eq, makros, dubbla solobussar, fantastisk snapshothantering och självklart en ljudkvalité i världsklass!

Kontakta oss för pris.

SOUNDWARE

SoundWare Sweden Stockholmsvägen 116B · 187 30 Täby · Tel: 08-527 127 50 · info@soundware.se · www.soundware.se
SoundWare Norge Hans Nielsen Hauges gate 50 B · 0481 Oslo · Tel: 23 400 390 · E-post: info@soundware.no · www.soundware.no
SoundWare Danmark Nybrovej 99 · 2820 Gentofte · Tel: 45 96 88 90 · E-post: info@soundware.dk · www.soundware.dk

DiGiCo

TJ TEXT & BILD